

deomed®
Deomed Medikal Yayıncılık

Faik Çelik

İnsancıl Bir Tıp ve İyi Hekimlik için

Hekimliğin Seyir Defteri

16.5 x 24 cm, X + 206 Sayfa

ISBN 978-975-8882-49-6

Birinci baskı © Deomed, 2013.

www.deomed.com

**İnanç ile aklın
bağdaşabileceği
düşüncesi kabul
edilerek Skolastik
Düşünce'nin
temelleri
atılmıştır.**

ruhbanları yetiştiren manastır ve katedral okullarında düşüncenin gelişmesi ve yürütülmesi ile ilgili çalışmalar yapılmıştır. Bununla birlikte istisnai çalışmalar da vardı. *Isidor von Sevilla*'nın (570-636) "*Etymologiae*" adlı eseri kapsamlı bir ansiklopedi olup eserin 13 bölümü tıba ayrılmıştı. Keza rahip *Strabo*'nun (807-849) Dioscorides ve Plinus'a dayanarak yazdığı *bitki bilgisi* kitabında kendi denedikleri de yer alıyordu. Daha sonraları kutsal kabul edilen rahibe *Hildegard von Bingen* (1098-1179), manastır tıbbına, folklorik tıba ve kendi deneyimlerine dayanarak tedaviler geliştirmiş ve bunları bir kitapta toplamıştı.

Katolik Kilisesi'nin resmi öğretisini kuran *Aziz Thomas Aquinas* (1225-1274), kutsal olan ve kutsal olmayan bilgilere akılcı bir temel aramış ve İslam düşünürlerinden İbn Rüşd'ün düşüncelerinde olduğu gibi, bilginin iki kaynağı bulunduğundan söz etmiştir; bunlardan birisi inanç, diğeri ise akıldır. İnanç, Kutsal Kitap'tan, akıl ise düzenlenmiş ve yorumlanmış eldeki verilerden beslenir ve bunlardan üretilen bilginin dayanağı Tanrı'dır. Tanrı kendi kendisi ile çelişmeyeceğine göre, bu iki bilginin birbirleriyle bağdaşır olması gerekmektedir. Yani Platon ve Aristoteles felsefelerini Hıristiyan dini ile uzlaştırmak olanaklı kılınmış böylece Skolastik Düşünce'nin temelleri atılmış, inanç ile aklın bağdaşabileceği düşüncesi kesin bir biçimde kabul edilmiştir.

Din dışı tıp, tüm olumsuzluklara karşın yok olmamış, gizli de olsa pek çok hasta, din-dışı hekimlere gitmişlerdir. MS 200-400 arası Roma İmparatorluğu'nun zayıflamasına karşın Roma Kiliseleri'nin güçlenmesi dönemidir. Bu dönemde kiliseler şifa ve tıp merkezi, keşişler ve rahipler ise şifalı ilaç listelerine sahip olan ve Galen öğretilerine sıkı sıkıya bağlı kişilerdi. MS 400-800 arası "karanlık çağ" olarak adlandırılır, bu dönemde de mistisizm tıba tamamıyla hakimdir. Tıpla uğraşan ya da "şifacı" olarak adlandırılan birçok kadın "büyücü" oldukları gerekçesiyle yakılarak öldürülmüşlerdir. Bu dönemlerde akıl hastalıklarının tedavisinde kör inançlara dayanan işlemlere başvuruluyordu. Bu bilim dışı uygulamalar yüzyıllarca sürdü. Psikiyatrinin tıbbın en geç gelişen dallarından biri olmasının temel nedenlerinden birisi belki de budur.

**İyileştirme yolları
mucizevi bilim
dışı uygulamalara
dönmüştür.**

Ortaçağ "Manastır/Kilise Hekimliği"nin (*monastic medicine*) başladığı çağdır. Hristiyan Kilisesi güçlenince hastalar manastırlarda şifa aramaya başlamışlardır. Manastır bahçelerinde yetiştirilen otlarla (kutsanmış otlar) hastalıkları iyileştirme gayretleri başlamıştır. Hz. İsa'nın iyileştirici misyonu fazlasıyla önemsenmiştir. Bu nedenle iyileştirme yolları tamamen mucizevi bilim dışı uygulamalar ile sağlanmaya yönelmiş, özellikle hastaya dokunma fazlasıyla önem taşımıştır. Ayrıca insan bedeninin çeşitli bölgeleri Hristiyanlıkta kutsal kabul edilen azizlere paylaştırılmış, onların iyileştirici güçlerinden medet umulmuştur. Örneğin "*Saint Laurence*" sırt bölgesi, "*Saint Appollonia*" dişler, "*Saint Bernardine*" akciğer hastalıklarında etkili ve yetkili sağlık otoritesi ilan edilmiştir. Aynı şekilde hastalıklar da azizler arasında paylaştırılmış; "*Saint Roche*" vebaya, "*Saint Dymphnia*" akıl hastalıklarına söz geçiriyor kabul edilmişlerdir. Bu çağı anlatan en güzel resimlerden birisi Alberth Dürer'in 1506'da yaptı-

ği “*Doktorlar Arasındaki İsa*” tablosudur. Tabloda İsa’nın iyileştirici gücünün hekimlerinkinden üstün olduğu vurgulanmaktadır. İsa’nın sağ elinin işaret parmağı sol elinin baş parmağına değmektedir, bu davranış o dönemin kibirlilik ve üstünlük işaretidir. Resimde doktorlar İsa’ya güven bildirmek için yarışma halindedirler. Ressam Dürer hekimleri küçük düşürmek için oldukça çirkin olarak çizmiştir (Şekil 17.1).

Mucizelerle iyileştirme konusunda tarihçi Dr. Mathias Mesenhöller şu görüşleri savunuyor: “*Gözlem yapan kişi, tanrısal müdahale ile yaşanmış matematik arasından bir seçim yapmak, anlamlaştıran bir “mit”e evet ya da hayır demek zorunda kalmaktadır. Mutluluk duygusu ve insanın hayatta kalma olgusunu başkasının ölümünden daha derin hissetme yatkınlığı bir çeşit mit yaratma lehinde olan davranış ve düşüncelerdir. İyileştirme mucizelerinde durum biraz karışıktır. Modern tıp bu olguları “yanlış tanrıların ürünü” olarak reddediyor. Ancak tıp artık “psikosomatik ve plasebo etkilerinin” yanı sıra, hastalıklardaki ani gerilemeleri de kabul ediyor. Yılda 60 bin kanser hastasından biri modern tıbbın da açıklayamadığı bir şekilde iyileşiyor. Ani remisyon (iyileşme) konusunda enfeksiyon teorisi yani vücudun savunma mekanizmalarının tıpkı virüslere olduğu gibi tümöre de saldırması, tümörü yok edecek ni-*

Şekil 17.1. “İsa Doktorlar Arasında” (Albrecht Dürer, 1506; Thyssen-Bornemisza Müzesi, Madrid, İspanya).